

เด็กชายเจ้าปัญญา

มีเรื่องเล่ามาว่า เศรษฐีคนหนึ่งแห่งเมืองมิลิลา มีบุตรชายคนหนึ่ง มีลักษณะแปลกคือ เมื่อคลอดอกออกมา มีแท่งยาอยู่ในมือ เศรษฐีผู้บิดา เป็นโรคปวดศีรษะมานานถึง ๗ ปี จึงนำแท่งยานั้นมาฝนแล้วทาที่ หน้าผาก ก็หายปวดศีรษะทันที ความศักดิ์สิทธิ์ของแท่งยานี้เลื่องลือ ไปไกล ทำให้ผู้เจ็บไข้จำนวนมากพากันมาหาเศรษฐี เพื่อขอใช้แท่งยานี้ รักษา และคนไข้เหล่านั้นก็หายป่วยกันทุกคน เศรษฐีจึงตั้งชื่อบุตรชาย ว่า มโหสถ แปลว่า “ผู้มียาสำคัญ”

มโหสถเป็นเด็กฉลาด เมื่อมีอายุ ๗ ขวบ ได้คิดสร้าง โรงเด็กเล่นที่มีหลังคา ทำให้เล่นได้สะดวกสบาย ไม่ต้องถูกแดดถูกฝน โรงเด็กเล่นของมโหสถยังใช้เป็นที่พักคนเดินทางและที่ประชุมตัดสินคดีด้วย เพราะมโหสถเป็นเด็กฉลาด จึงมีผู้ขอให้มโหสถช่วยตัดสิน ปัญหาต่างๆ ให้เสมอ มโหสถสามารถตัดสินได้อย่างยุติธรรม ผู้คน จำนวนมากจึงนับถือ

วันหนึ่งชายคนหนึ่งปล่อยวัวให้กินหญ้า และตนเองเผลอ นอนหลับอยู่ใต้ต้นไม้ วัวจึงถูกขโมยไป เมื่อชายผู้นั้นตื่นขึ้นมาพบว่า วัวหายไปจึงออกตามหา พบชายคนหนึ่งจูงวัวของตนอยู่ จึงขอคืน แต่ ชายที่จูงวัวอยู่ไม่ยอมให้ เกิดทู่เถียงกัน กลุ่มคนที่ล้อมดูอยู่จึงแนะนำ ให้คนทั้งสองไปหามโหสถเพื่อให้ตัดสินความ มโหสถถามชายทั้งสองว่า ให้วัวกินอะไร ชายที่เป็นเจ้าของวัวตอบว่าให้กินแต่หญ้าเพราะยากจน ไม่สามารถหาอาหารอื่นให้วัวกินได้ ชายอีกคนตอบว่าให้วัวกินลูกเดี๋ยย ข้าวฟ่างและถั่ว งา มโหสถฟังแล้วก็ให้คนไปนำใบประยงค์มาตำแล้ว ขยำเอาแต่น้ำมาให้วัวกิน วัวกินได้ครู่หนึ่งก็สำรอกออกมาเป็นหญ้า ทั้งหมด ชายที่ขโมยวัวจึงยอมรับสารภาพว่า ขโมยวัวมาจริง กลุ่มคนที่ดูอยู่จะลงโทษชายผู้นั้น แต่มโหสถห้ามไว้ และให้โอกาสชายผู้นั้น ประพฤติตนเป็นคนดีไม่ลักขโมยของของผู้อื่นอีก

ครั้งหนึ่งมีหญิงคนหนึ่งอุ้มลูกเดินทางมาไกล เมื่อมาถึงสระน้ำ ก็หยุดพักวางลูกไว้ที่ได้ต้นไม้และลงไปล้างหน้าในสระ ขณะนั้นมี นางยักษ์คนหนึ่งเห็นเด็กก็อยากกินจึงมาอุ้มเด็กไป หญิงผู้เป็นแม่ก็วิ่งตามมาขอลูกคืน นางยักษ์แปลงไม่ยอมให้ อ้างว่าเป็นลูกของตน คนที่เห็นเหตุการณ์จึงพาหญิงทั้งสองคนไปหาหมอเสถ หมอเสถบอกหญิงทั้งสองว่าลูกของใครก็ให้มาดึงเอาไป ใครดึงได้เด็กก็จะได้เด็กไป หญิงทั้งสองก็ดึงเด็ก เด็กเจ็บก็ร้องไห้ หญิงผู้เป็นแม่สงสารลูก จึงปล่อยลูกเพราะกลัวลูกเจ็บ หมอเสถจึงตัดสินใจว่าเด็กนั้นเป็นลูกของนาง เพราะแม่ที่แท้จริงยอมไม่ต้องการให้ลูกเจ็บและไม่อาจทำร้ายลูกของตนได้

เมื่อพระราชทานเมืองมิลิลาได้ยินกิดดิศัพทที่ว่าหมอเสถมีความเฉลียวฉลาดมาก จึงทรงปรึกษาราชบัณฑิตทั้งสี่ประจำพระราชสำนัก เรื่องจะให้หมอเสถเข้ารับราชการและแต่งตั้งให้เป็นราชบัณฑิต แต่ราชบัณฑิตทั้งสี่ไม่ต้องการให้มีคนที่เก่งกว่าตนมาเข้ารับราชการด้วย จึงทูลทัดทานว่า หมอเสถยังมีปัญญาน้อยอยู่ พระราชทานเมืองมิลิลา จึงทดลองปัญญาของหมอเสถด้วยวิธีต่างๆ เช่น คำรัสสั่งให้ชาวบ้าน หุงข้าวให้มีลักษณะพิเศษ ๘ อย่าง คือ ไม่ให้หุงด้วยข้าวสาร ไม่ให้หุงด้วยน้ำธรรมดา ไม่ให้หุงด้วยหม้อข้าว ไม่ให้หุงด้วยเตาหุงข้าว ไม่ให้หุงด้วยไฟธรรมดา ไม่ให้หุงด้วยฟืน ไม่ให้หญิงหรือชายยกข้าวที่หุงแล้วมา และไม่ให้นำมาตามทางหลวง หมอเสถแก้ปัญหาด้วยการให้ชาวบ้านหุงด้วยข้าวเปลือกซึ่งไม่ใช่ข้าวสาร หุงด้วยน้ำค้างซึ่งไม่ใช่ น้ำธรรมดา หุงด้วยภาชนะดินใหม่ที่ไม่ใช่หม้อข้าว เอาไม้ท่อนเล็กๆ มาวางต่อกันเป็นวงกลมแทนเตาหุงข้าว เอาไม้มาสีกันเป็นไฟซึ่งต่างจากไฟธรรมดา ใช้ใบไม้แทนฟืน เมื่อหุงข้าวสุกแล้วก็ให้กะเทยยกไป และไปทางลัด ซึ่งไม่ใช่ทางหลวง

เมื่อพระราชินีได้ทราบเรื่องการแก้ปัญหาของมโหสถก็พอพระทัย จึงทรงแต่งตั้งเศรษฐีผู้บิดาของมโหสถให้ปกครองหมู่บ้านทั้งหมด และให้มโหสถเข้าไปรับราชการในราชสำนัก ทรงแต่งตั้งให้มโหสถซึ่งมีอายุเพียง ๗ ขวบ เป็นราชบัณฑิต พระราชทานเรือนไม้ให้มโหสถ และเพื่อนๆ ของเขาด้วย มโหสถก็รับราชการด้วยความผาสุก และได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นจนเป็นที่พอพระทัยของพระราชินี

